

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

עו

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כב
(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושבעים לבריאה
שישים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לעילוי נשמת
הרבנית החשובה
מרת שרה רחל ע"ה

בת
הרה"ח ר' מרדכי שלמה זללה"ה
בן האדמו"ר מסלונים מוהר"ר אברהם
והרבנית הדסה זללה"ה
ומרת גני' זללה"ה
בת הרה"ח ר' יצחק משה
ומרת חנה מלי"ה זללה"ה
שוחט

נפטרה אור ליום ד' לפ' תצוה, יו"ד אדר ה'תש"ע
ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י ידידי'

מרת אסתר שיינדל תחי' שגלוב
וב"ב משפחות שגלוב, חיימסון, לייט, אבוקסיס שיחיו

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תשנ"א-תשנ"ב.
יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.
המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).
שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלמה".
מעין חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.
האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770, על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות בשבת, בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

לקוטי נגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.
לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת "אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים ה'תשנ"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

א. המחלוקת לגבי "חביתי כהן גדול", כאשר "לא מינו אחר גדול"

מסופר בפרשתנו על "חביתי כהן גדול" – בכל יום ("תמיד") חייב הכהן הגדול להביא (מביתו – מממונו²) קרבן מנחה, "מחציתה בבוקר ומחציתה בערב".

מהי ההלכה כאשר "מת כהן גדול" ו"לא מינו אחר תחתיו"? על כך יש מחלוקת בין התנאים "משל מי היתה קריבה" מנחת הכהן הגדול³; לדעת רבי שמעון היתה המנחה "משל ציבור" – מביאים אותה מכספי הציבור, ולדעת רבי יהודה "משל יורשים" – יורשי הכהן הגדול מביאים את קרבן המנחה, עד למינוי כהן גדול אחר⁴.

בגמרא⁵ מובאת ברייתא המבארת את הטעמים למחלוקת זו: רבי יהודה דורש על הפסוק⁶, "והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אותה", "דהכי משמע, הכהן המשיח כשמת, תחתיו אחד מבניו יעשה אותה"⁷, ואילו רבי שמעון לומד מן הפסוק⁸, "חוקת עולם" – "משל עולם" – משל ציבור, מתרומת הלשכה⁸.

מלשון המשנה "משל מי היתה קריבה", וכן מלשונם של שני התנאים ומדבריהם, מובן, שחובת הקרבת המנחה (מדאורייתא⁹) כאשר "לא מינו אחר תחתיו" אינה חובה נפרדת

- 1, ו, ג.
- 2 מנחות ג, ב. וראה תו"כ פרשתנו שם. תוספתא שם פ"ה.
- 3 מנחות גא, ב (במשנה). תו"כ פרשתנו שם, טו. תוספתא שם פ"ו, ו. וראה ירושלמי שקלים פ"ו ה"ג.
- 4 ראה פרש"י מנחות שם ד"ה הכהן. וראה לקמן הערה 24.
- 5 מנחות שם. ועד"ז בשאר המקומות שבהערה 3.
- 6 פרשתנו ו, טו.
- 7 ל' חידושי הרשב"א מנחות שם. וכה"ל לפי פרש"י מנחות שם – ראה שטמ"ק לפרש"י שם, "דהכי משמע הכהן המשיח שמת תחתיו (אחר כו)". רע"ב למשנה שם. בתו"כ, תוספתא וירושלמי הנ"ל הובא מהפסוק (בדרשת ר"י) רק מבניו יעשה (אותה). וראה גם קרבן אהרן לתו"כ שם, "תחתיו" – ובמקומו כאשר מת הוא, מבניו יעשה זה הקרבן. וראה בשאר מפרשי התו"כ.
- 8 לשון פרש"י מנחות שם. וראה עוד אופנים ב, משל עולם" (לדעת ר' שמעון) בתוספתא וירושלמי שם ובמפרשים שם.
- 9 ראה מנחות שם בסוף העמוד.

מהקרבת החביתין על ידי הכהן הגדול, כלומר, התורה לא חידשה חובה נוספת להקרבת חביתין כאשר מת הכהן הגדול, אלא זה המשך ונכלל בחובת הקרבת המנחה כאשר הכהן הגדול עצמו מקריב.

לפי זה יש לומר, שהמחלוקת לגבי אופן לימוד הפסוקים תלויה במחלוקת לגבי מהות קרבן "חביתי כהן גדול", גם כאשר הכהן הגדול עצמו מקריבו.

ב. "חביתי כהן גדול" – קרבן יחיד או ציבור?

לגבי מנחת "חביתי כהן גדול", אשר אמנם באה מממונו של הכהן הגדול ונקראת קרבנו, "חביתי כהן גדול"¹⁰, יש בכל זאת לחשוב אם היא נחשבת לחלוטין קרבן יחיד, או שהיא כעין קרבן ציבור¹¹.

יש לומר, שהדבר תלוי בטעמי הקרבן: ב"ספר החינוך"¹² מוסבר, "משרשי המצוה,

(10) כן נקרא בכ"מ – ראה משנה מנחות ג, ב. רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ג הי"ח. ועוד.

(11) להעיר מפיה"מ להרמב"ם בהקדמתו לסדר קדשים סוגי קרבנות: "והסוג הרביעי קרבן יחיד כעין קרבן צבור כו' (ומפרש) אבל דמיון סוג זה לקרבן ציבור לפי שהוא דוחה את השבת ואת הטומאה כמו קרבן צבור" – והרי גם חביתי כה"ג דוחין את השבת ואת הטומאה (תו"כ פרשתנו שם, יג"ד. מנחות ג, סע"ב ואילך. רמב"ם הל' תמידין ומוספין שם). [אלא שלא הביא בפיה"מ שם חביתי כה"ג כסוג זה, מכיון שמדבר שם רק בנוגע לקרבנות חובע"ח (ולא במנחות), כמבאר בתחלת (וסוף) ההקדמה]. וראה משנה למלך הל' ק"פ פ"א ה"ג שנסתפק אם הוי כקרבן צבור שקרב בבמה. ובחסדי דוד לתוספתא ובחים פ"ג כתב בפשטות שדינו כקרבן צבור שקרב בבמה, ע"פ פיה"מ הנ"ל. וראה לקמן בפנים (ס"ג) בדעת הרמב"ם.

ולהעיר שבהגדרת המ"ע דחביתי כה"ג כתב הרמב"ם (הל' תמידין ומוספין שם), מ"ע להקריב בכל יום, "ובסמ"צ מ"ע מ, ששזונו שיקריב כהן גדול בכל יום תמיד", ולא כתב שצטווה הכה"ג שיקריב וכו"ב (וע"ד מוש"כ במ"ע כד, כה, כו, כח, ל. ועוד). וראה לשונו במנין המצוות שלו (מ"ע מ) שבריש ספר היד ובהכותרת להל' תמידין ומוספין מצוה ו (אלא שמשם אין רא' כ"כ, כי כותב בקיצור ומפרט רק מי העושה).

(12) מצוה קלו.

(* הועתק מתרגום קאפח. ובפיה"מ שלפנינו בכמה שינויים אבל בתוכן דומה.

ובוראי ימשיך הקב"ה להראות נסים ונפלאות, עד – ועיקר – "אראנו נפלאות" – בגאולה האמיתית והשלמה,

כי מלחמות אלו באותו חלק בעולם ("מלך פרס" עם "מלך ארם") הן מהסימנים שמיד בא תבוא הגאולה ע"י משיח צדקנו, כדאיתא בילקוט שמעוני¹³, ובלשונו, ש"בני אל תתיראו ... הגיע זמן גאולתכם", ו"מלך המשיח עומד על גג ביהמ"ק והוא משמיע להם לישראל ואומר, עניים הגיע זמן גאולתכם!"

לזכות אחי

הרה"ת ר' מנחם מענדל הלוי שיחי שגלוב
לרגל יום ההולדת שלו, ביום הבהיר - י"א ניסן,
היי תהא שנת עשירות
לשנת ברכה והצלחה בגו"ר
נדפס ע"י אחיו
הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל
ומשפחתם שיחיו שגלוב

ג. ההסבר ללשון הרמב"ם „עבור כפרתו“

לפי האמור לעיל, שלדעת רבי יהודה צריך להביא את הקרבן „משל יורשים“ כיון שהקרבן קשור לכהן הגדול עצמו, יובנו דברי הרמב"ם בהלכה זו:

הרמב"ם²⁰ פוסק: „מת כהן גדול בשחרית אחר שהקריב חצי העשרון ולא מינו כהן אחר, מביאים היורשים עשרון שלם עבור כפרתו“.

ולכאורה, אין מובן: מהי משמעות התוספת, שהיורשים מביאים את הקרבן „עבור כפרתו“? ומנין לומד זאת הרמב"ם?

ההסבר לכך הוא: בכך רומז הרמב"ם לטעם, מדוע ההלכה היא ש„מביאין היורשין“. וכן, יש בכך ענין נוסף: לכאורה, מכך שרבי יהודה משנה מלשון הפסוק „מבניו יעשה אותה“, ואומר „יורשין“ מובן, שאין הכוונה דוקא לבנים זכרים,

שהם כללית ראויים להביא מנחת חביתין: לא רק אם אחד מבניו ראוי למלא את מקומו, וממילא הוא כבר עתה כהן גדול בכח, ויהיה מאוחר יותר כהן גדול, אלא אפילו בניו סתם, שהנם, ויישאר, כהנים רגילים, הרי הם מביאים מנחת חביתין ביום שמתחנכים לכהונה, אלא כיון אף אם לכהן הגדול אין בנים זכרים, ויורשיו הן בנות²¹ – חייבות הן להביא את מנחת החביתין²².

(19) ועפ"י יובן מש"כ בתוד"ה שתהא מנחות שם: והא דבעי לקמן לרבי יהודה האי כליל תקטר מאי עביד ל' כיון דההוא מנחת כהנים פשיטא דכולה כליל ולא איצטריך אלא לר"ש דקסבר משל עולם תהא.

ואף שע"פ הנ"ל, הרי לדעת ר"ש גם כשהכהן ג' מקריב ה"ז כעין קרבן צבור (ואעפ"כ כולה כליל) – מ"מ מובן דשאני כשבא משל צבור ממש מאשר כשהוא מקריב ממנו, ולכן צריך לימוד מיוחד דגם כאשר נקרב משל ציבור כליל כולה. וראה לקמן בפנים סעיף ה.

(20) הל' תמידין ומוספין ספ"ג. בבאור דברי הרמב"ם (ובפרט לתורן הסתירה מהל' שקלים פ"ד ה"ד – ראה מפרשי הרמב"ם ובהמובא באנציקלופדי' תלמודית ע' חביתין (ע') תקנא ואילך) ושו"נ. תו"ש פרשתנו עה"פ אות קמו.

(21) כ"כ במנ"ח שם. וראה צפע"נ על הרמב"ם הל' שקלים שם. אבל בשפת אמת למנחות שם כתב דאין החביתין באין אלא מבנים זכרים.

(22) בתו"ש שקלים (פ"ז מ"ז), דאם לא ירשו שלא יהיו מחייבין להביא מביתם ולהכי קרו להו יורשים" (וראה גם רש"ש מנחות שם). אבל לכאורה, לפ"ז הו"ל לר"י להודיע

לפי שהכהן הגדול הוא השליח בין ישראל לאביהם שבשמים, כלומר, כי הוא הנושא תפלה אליו בעדם ועל ידי תפלותיו ומעשה קרבנותיו מתכפרים הם, ולכן ראוי לאיש כזה להיות לו קרבן מיוחד תמיד כמו תמיד הציבור .. ולמען זאת יועיל לו ולהם – לפי זה יוצא, שמנחת החביתין של הכהן הגדול היא לכפרת הציבור, בדומה לתמידי הציבור. ובמיוחד, שמקריבים את מנחת חביתין הכהן הגדול יחד עם קרבן התמיד¹³.

אך נראה שמפרשים רבים סוברים, שהקרבן קשור לכהן הגדול עצמו בלבד, כיחיד. כפי שמוכן מן הטעמים שמסבירים על כך מפרשי טעמי המצוות. לדוגמא: האברבנאל¹⁴ מזכיר כמה וכמה טעמים וביניהם¹⁵ „כדי להכניס לפני השם בעונה ובסימני דלות כעני ואביון הנצב לפני אדון כל הארץ“¹⁶. „שרצה השם שבכל יום יהיו קרבים לפניו קרבן יחיד וקרבן ציבור... דרך כלל ודרך פרט...“¹⁷.

ולפי זה יש לומר, שהמחלוקת שלעיל, לגבי כהן גדול שמת ו„לא מינו אחר תחתיו, משל מי היתה קריבה“, תלויה בשני סוגי טעמים אלו:

אם סוברים שקרבן הכהן הגדול הוא כקרבן ציבור, יוצא, שכאשר אין כהן גדול, צריך להביא את הקרבן מכספי הציבור¹⁸.

אך אם סוברים שקרבן הכהן הגדול אינו קשור לציבור, אלא לכהן הגדול כיחיד, הרי שכאשר הכהן הגדול מת, צריכים יורשיו להביא קרבן זה¹⁹:

(13) רמב"ם הל' תמידין ומוספין שם.

(14) בפרשתנו עה"פ.

(15) ענין הנ"ל מודגש גם בג' טעמים הראשונים שבאברבנאל שם (משא"כ משאר ה' הטעמים שם אין ראי' כ"כ לעניננו. ע"ש).

(16) טעם ה' שם.

(17) טעם ה'.

(18) כן משמע לכאורה מתוס' ישנים יומא ג, א ד"ה ולטעמין (בתירוץ הב'). ריטב"א שם ד"ה לאו (בתל' הב'), עיי"ש – לדעת ר"ש חביתין כה"ג (גם כשהוא מקריבין) נק' קרבן צבור.

ולהעיר דגם לפי מה ד,תקינן דלגבי מיורשים" לדעת ר"ש (מנחות שם) – כתבו באחרונים שהכוונה שיגבו מהיורשים חובת הציבור, והיורשים ימסרו לציבור יפה יפה (קרבן אורה למנחות שם. ועוד. וראה צפע"נ על הרמב"ם הל' שקלים פ"ד ה"ד ובהנמסן לקמן הערה 20).

הוספה

בשורת הגאולה

יח.

האמור לעיל איז נאָכמער בהדגשה געפינענדיק זיך אין חודש ניסן פון היינטיקן יאָר „הי' תהא שנת נפלאות אראנו", און ווי גערעדט (אויך אין די מכתבים כלליים) וועגן די נסים ונפלאות וועלכע האָבן פאַסירט דעם יאָר (נאָענט צו דעם היינטיקן פורים), אַז ס'איז בטל געוואָרן אַ מנגד צו אידן, ביז אַז דער נצחון האָט געבראַכט דערצו, אַז דער שונא זאָל באַפרייען, אין אַ גוטן אופן, אַ טייל פון די מלחמה-געפאָנגענע וכו', ווי גערעדט אויספירלעך פריער.

און זיכער וועט דער אויבערשטער ממשיך זיין ווייזן נסים ונפלאות, ביז – ועיקר – „אראנו נפלאות" בגאולה האמיתית והשלימה,

וואָס די מלחמות אין יענעם טייל וועלט („מלך פרס" מיט „מלך ארם") זיינען פון די סימנים אַז אַט קומט די גאולה ע"י משיח צדקנו, ווי עס שטייט אין ילקוט שמעוני, און ווי ער זאָגט דאָרט, אַז „בני אל תתיראו... הגיע זמן גאולתכם", און „מלך המשיח עומד על גג ביהמ"ק והוא משמיע להם לישראל ואומר, ענוים הגיע זמן גאולתכם!"

(משיחות ש"פ צו, שבת הגדול, ח' ניסן תשנ"א)

(1) ישע"י רמז תצט.

האמור לעיל הוא בהדגשה יתירה בהמצאנו בחודש ניסן דשנה זו – „הי' תהא שנת נפלאות אראנו", וכמדובר (גם במכתבים כלליים) אודות הניסים ונפלאות שאירעו בשנה זו (בסימכות לחג הפורים), עד שהניצחון הביא לכך, שהשונא ישחרר, באופן טוב, חלק משבויי המלחמה וכו', כמדובר בפרטיות לפני זה.

וצריך עיון: מנין לומד רבי יהודה חידוש זה, שגם יורשים אלו – סתם, כולל בנות – צריכים להביא את הקרבן, ולא רק „בניו", כמוזכר בפסוק?

על כך מתרץ הרמב"ם, שהקרבן אינו של היורשים כשלעצמם, אלא „עבור כפרתו", לכפרת המוריש²³, כי חביתי הכהן הגדול הם לכפרת הכהן הגדול²³, ולכן אין זה קרבנם שלהם, אלא כקרבן המוריש והם מביאים כיוורשים את ה„קרבן של אביהם"²⁴.

ד. השאלות על פירושי רש"י על הפסוקים „והכהן המשיח תחתיו..."

לפי הסבר זה על חביתי הכהן הגדול, שהם כעין קרבן ציבור ושניתן אף לומר שהם קרבן יחיד של הכהן הגדול, מובן גם פירוש רש"י על הפסוק²⁵ „והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אותה.. כליל תקטר".

רש"י מצטט את המילים „המשיח תחתיו

דין זה בפירוש (ולא רק לרמזו בלשון „יורשין"). ומכש"כ הרמב"ם שהוא ספר הלכות (ולא שאינו רגיל להביא דינים מחודשים – יד מלאכי – כללי הרמב"ם אות ה).

(23) ועד"ז כתב ברבינו גרשום שם (נב), א ד"ה ומלתא – אבל בדעת רש"י, כגון כ"ג שמת דאם היו היורשין מביאין בעבורו היו מביאין ולא בעבור עצמן.

(23*) ולשונות הרמב"ם (הנ"ל הערה 11) י"ל. ואכ"מ.

(24) ראה בארוכה צפע"נ שם. ועפ"ז מבאר הא דהבנים יכולים להביא קרבן אע"פ שהם אוננים. ועוד. עיי"ש ובמכתבי תורה מכתב קמז, קמט. אבל לדבריו, הרי דין הרמב"ם הוא רק אאותו היום עצמו שמת והטעם משום שנשתעבדו נכסיו. ע"ש. משא"כ בהימים שלא"ז נפסק בהל' שקלים שם דבא מתרומת הלשכה משל צבור. ועד"ז ביארו כמה מפרשים – ראה בהנסמן בהערה 20.

אבל בלחם משנה בהל' תמידין ומוספין שם, דהא דפסק הרמב"ם בהל' שקלים הוא רק מהתקנה דקריבה משל צבור ובוה פסק כר"ש, ובדין תורה פסק כר"י דבא משל יורשים. ולפ"ז לדעת הרמב"ם מובן בפשטות, דכאשר הכה"ג עצמו מקריב החביתין ה"ה כולו קרבן יחיד, וכפשטות לשונו הל' מעשה הקרבנות פ"ב ה"ד. ובפיה"מ בהקדמתו למס' מנחות. ואכ"מ.

(25) פרשתנו ו, טו.

(26) רא"ם, גו"א, שפ"ח, ח' ופ' מהרי"ק. ועוד.

(27) וראה במפרשים שם מה שביארו.

(28) פרשתנו ו, ז. וראה רש"י ויקרא ה, יג.

(29) ועפ"ז לכאורה גדול הדוחק בפירוש הרא"ם כאן

„שלא יחשוב החושב שגם זו נקמצת ושירי' נאכלים כו' ויהי' פ' כליל כל המנחות ופירש תקטר הקומץ שלהן כאלו אמר שכל המנחות יוקטר הקומץ שלהן".

(30) ו, טז.

(*) בהשמות לצפע"נ שקלים שם (הפלאה נ. א) כתב: אך י"ל דר"י ס"ז דלעולם כן. ועד"ז כתב במכתבי תורה שם. ולכאורה כן מפורש בפרי"ש מנחות שם. כ"ל הערה 4. וראה חסדי דוד לתוספתא שם.

ה"פרשה החסידית" – של שבוע זה: נשאלת על לשון הפסוק "ביום המשח אותו" – "דלכאורה הו' ליה למימר (=היה צריך לומר) מיום המשח אותו, מאחר שנאמר אחר כך מנחה תמיד". והתשובה היא שזה "כדי שעל ידי זה יהיה בכל יום ויום עד עולם גילוי בחינת ומדרגת יום המשח אותו". ובהמשך מוסבר, שזהו הנאמר "בקרבת אהרן בחינת ומדרגת יום המשח

אותו". ובהמשך מוסבר, שזהו הנאמר "בקרבת אהרן מנחה תמיד, דהיינו עד עולם, ואף על פי כן הוא בחינת ביום המשח אותו".

וזה מתאים להסבר המובא לעיל בדרך הגלגל, שכל יום ויום הוא "יום המשח אותו".

(משיחות ש"פ צו תשכ"ו,

מוצאי ש"פ צו תשל"ח)

לרגל יום הבהיר

י"א ניסן

יום מלאכת מאה ושמונה שנה

לכ"ק אדוננו מורנו ורבינו

מלך המשיח

– אודה הוי' מאד בפי ובתוך רבים אהללנו –

יהי רצון שנזכו לראות בעיני בשר

התגלות מלכותו

ויגאל את כלל ישראל מהגלות

ויולכינו קוממיות לארצנו נאו ממש

1. לדעת רש"י מנחת כהן גדול היא בקרבן ציבור

מהו הטעם להבדל בין מנחת כהן גדול לבין מנחת כהן סתם?

לפי האמור לעיל בסעיף ב' מובן הדבר בפשטות: לדעת רש"י, בפשוטו של מקרא, חביתי הכהן הגדול, הקרבים תמיד בכל יום, אינם קרבן (של הכהן הגדול בתור) יחיד, הדומה למנחת כהן סתם, ורק נוסף בה הקשר לכהונה גדולה, אלא זהו קרבן המובא על ידו כשליח של כלל ישראל – בדומה לקרבן התמיד, כעין קרבן ציבור.

לפי זה מובן מדוע סובר רש"י שבחביתי כהן גדול יש צורך בקמיצה, כיון שאין זו כמנחת כהן, אלא כמנחת ציבור, החייב בקמיצה³⁷, כשאר המנחות המוקטרות על המזבח³⁸. אך כיון שלמעשה מובאת המנחה באמצעות הכהן הגדול, היא דומה גם למנחת כהן³⁹, שאין שיריה נאכלין⁴⁰.

מסיבה זו מקדים רש"י על תחילת הפסוק "והכהן המשיח תחתיו מבניו" ומשנה בפירושו: "המשיח מבניו תחתיו":

בכך רוצה רש"י לשלול, בפשוטו של מקרא, את פירושו של רבי יהודה: לדעת רבי יהודה יוצא, שהמילה "מבניו", וכן המילה "תחתיו", אינה קשורה למילה "משיח", אלא ל"יעשה..." – ומשמעות הפסוק היא, כדלעיל: "והכהן המשיח" – אם הוא מת, הרי – "תחתיו מבניו יעשה אותה" – בניו צריכים להביא קרבן מנחה במקומו.

למרות שפירוש זה רחוק, לכאורה, מפשטות הפסוק, ניתן היה לחשוב, שמכך

בפסוק הראשון, שבו מדובר על מנחת הכהן המשיח, נאמר "כליל תקטר", ואילו בפסוק השני, שבו מדובר על "וכל מנחת כהן", נאמר "כליל תהיה"³¹.

משינוי זה מדייק רש"י שאלו הם שני אופנים שונים של "כליל" – ואת זאת הוא מבאר בהרחבה:

על "כליל תקטר" מפרש רש"י "אין נקמצת להיות שיריה נאכלין אלא כולה כליל". באמצעות ההרחבה בלשונו מבהיר רש"י את כוונתו, שהביטוי "כליל תקטר" אינו שולל את ענין הקמיצה. צריכה להיות קמיצה, אך זוהי קמיצה אשר "אין שיריה נאכלין", אלא גם אותם מקטירים על המזבח³² – "קומץ קרב לעצמו ושירים קרבין לעצמן"³³. וזוהי המשמעות של "כליל תקטר"³⁴ – שהכל, הקומץ והשירים, מוקטר על המזבח³⁵.

בפעם השניה, כשנאמר "כליל (תהיה)", לגבי "כל מנחת כהן", המשמעות היא "כולה שוה לגבוה" – במנחה זו אין הבחנה בין קומץ לבין שירים, אלא היא מוקטרת כולה בשוה, אין כלל קמיצה. "כליל תהיה" – היא נשאת כליל בהוויתה³⁶.

(31) ראה מפרשי התו"כ עה"פ כאן. ובמנחות נא, ב. עד, א. ובמפרשים שם. וראה לקמן בפנים.

(32) וכ"כ במשכיל לדוד בפירוש"י כאן.

(33) וכדעת ר"ש (מנחות עב, ב במשנה) במנחת חוטא של כהנים. – במשכיל לדוד כתב, והיינו אליבא דר"ש כו' ופירש כוות' משום דפשטא דמלתא משמע הכי" וראה נחלת יעקב בפרש"י כאן). וצ"ע, דלכאורה לדעת ר"ש הוא רק במנחת חוטא של כהן. וראה לשון הרמב"ם בפיה"מ מנחות שם "מפני שהיא מנחת חוטא". וראה סוגיית הגמ' שם עג, סע"ב ואילך ובח' הרשב"א שם.

(34) ולפי"ז יש לומר דרש"י לשיטתו בפירושו לש"ס דמפרש במנחות (נא, ב) דעת ר"ש, "כליל תקטר שתהי' כולה בהקטרה", שלא יעשה ממנה שירים "לאכילה". ולהעיר שבתוס' שם העתיקו ל' רש"י בני תיבת, "לאכילה".

(35) להעיר ממנחות עד, א. בפרש"י שם ד"ה דלמע' ובשטמ"ק שם אות ה, דלר"ש, בפני עצמן משמע דלא במקום המערכה והיינו תפוח. אמנם מדלא פירש רש"י בפשט"מ שיש חילוק בהקטרתם משמע דהשירים נקטרים במקום הקומץ אלא שנקטרינ' לאחריו.

(36) ואף שרש"י העתיק בהד"ה רק תיבת, "כליל" ולא תיבת, "תהי'" – י"ל (בדוחק) שסמך על מה שהעתיק תיכף לפניו, "וכן כל מנחת כהן כליל תהי'".

(37) ולהעיר מתוס' שהובא לעיל הערה 19 – החילוק בין ר"י ור"ש אי אצטרך קרא שכולה תקטר.

(38) ראה רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פי"ב ה"ג ואילך.

(39) דלא כמנחת ציבור (מנחת העומר) שקרב ע"ג המזבח ששייר' נאכלין, כשיירי כל המנחות" (רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ז סה"ב).

(40) ויש לומר שהוא ע"ד הא דכל הנשואות לכהונה .. אין מנחתה נאכלת מפני שיש לו חלק בה ואינו עולה כליל מפני שיש לו חלק בה אלא הקומץ קרב בעצמו והשירים קריבין בעצמן" – סוטה כג, א. וראה שם ע"ב: ואפי' רבנן לא פליגי. ע"ש.

שהפסוק נכתב בסדר זה – במקום „מבניו תחתיו“ נאמר „תחתיו מבניו“ – רומזת התורה (בנוסף לפירוש הפשוט של הפסוק, שהכהן המשיח הבא צריך להביא חביתי כהן גדול), גם להלכה נוספת, שכהן גדול שמת – בניו צריכים להביא את קרבנו, כדעת רבי יהודה⁴¹. רש"י שולל פירוש זה בפשוטו של מקרא, ומסביר, שכאילו נאמר מלכתחילה בפסוק „המשיח מבניו תחתיו“, ללא הפסק בין „משיח“ לבין „מבניו“ – הכהן המשיח שהוא „מבניו תחתיו“⁴². אך לא סתם בניו, שהרי לדעת רש"י באים חביתי כהן גדול ככפרה על כלל ישראל, והכהן הגדול מביאם כשליח של כלל ישראל, ולכן אין מתאים שאם כהן גדול מת יביאו בניו, שאינם כהנים גדולים, ואינם שלוחים של כלל ישראל, את הקרבן.

ז. הסבר להבדל נוסף בין רבי יהודה לרבי שמעון

לפי האמור לעיל, שההבדל בין רבי יהודה לבין רבי שמעון נעוץ במחלוקת לגבי מהות מנחת חביתין, גם כאשר הכהן הגדול עצמו מביא, ניתן להסביר הבדל נוסף בהקרכת החביתין:

הגמרא⁴³ שואלת: „ורבי יהודה האי חק עולם מאי עביד ליה? (=כיצד הוא מסביר את המילים חק עולם). חוקה לעולם תהא“ (=שמצוה זו נוהגת לדורות).

ומסבירים על כך בעלי „תוספות“⁴⁴: „דהוה אמינא אהרן מקריב חביתין בכל יום ובניו בשעה שנעשו כהנים גדולים אף-על-פי שכבר נתחנכו בכהונת הדיוט“, ולכן יש צורך בלימוד „חוקה לעולם תהא שבכל יום יקריבנה“⁴⁴.

ומסקנת התוספות היא „ורבי שמעון לית ליה האי סברא“ (=רבי שמעון אינו מסכים לסברה זו).

ולכאורה: מהי המחלוקת ביניהם – האם מובן מאליו שצריך להקריב בכל יום (גם לדורות), או שיש צורך לשם כך בלימוד מיוחד?

הענין מובן לפי האמור לעיל: העבודות התמידיות במקדש קשורות לציבור, כי ציבור הוא מציאות תמידית ונצחית⁴⁵, כהלכה הידועה שציבור לא מת⁴⁶. ולפיכך, לדעת רבי שמעון, שחביתי כהן גדול הם כקרבת ציבור⁴⁷, אין צורך בלימוד מיוחד לכך שהציבור „מנחה תמיד“ הוא גם לדורות, שהרי זה כקרבת תמיד הקרב בכל יום.

אבל לדעת רבי יהודה זהו קרבן יחיד, קרבנו של הכהן הגדול עצמו, ולגבי קרבן יחיד אין מוצאים שהוא מוקרב „תמיד“ בכל יום, ולפיכך יש צורך בלימוד מיוחד לכך שמצות ההקראה של קרבן יחיד זה היא „חוקה לעולם תהא, שבכל יום יקריבנה“.

ח. הקרבת החביתין בכל יום – חובה חדשה או מתמשכת?

לפי זה יש לומר, שההבדל ביניהם אינו רק לגבי השאלה האם יש צורך בלימוד מיוחד לשם כך, אלא גם לגבי סוג התמידיות של הקרבן:

יש לומר, שהחובות התמידיות המוטלות על הציבור אינן באופן שכל יום יש חובה חדשה ונוספת, אלא שישנה חובה אחת תמידית ומתמשכת, כשם שהציבור עצמו הוא מציאות אחת תמידית ומתמשכת, כדלעיל.

(45) ראה צפצפ"נ בשו"ת ווארשא סי' קמג. וראה במהד"ת צ, ב. ובכ"מ.

(46) ראה הוריות ו, א. וראה גם מכתבי תורה הנ"ל. וראה מפענח צפונות פ"א סי"א ו"ג.

(47) להעיר שבתוספתא מנחות שם למד ר"ש משל צבור „שנאמר חק עולם מי שהברית כרותה לו“. ומפרש במנחת כבורים שם, שהברית כרותה לעולם שאין צבור מת. ובחסדי דוד שם: דקרי רחמנא לצבור חק עולם כלומר מה שהברית כרותה לו שלא יפסק לעולם והיינו כדאמרין איש נכרת ואין צבור נכרתין.

וכך גם לגבי חביתי כהן גדול: אם הם כקרבת ציבור, הרי שחובת הקרבנות באופן של „מנחה תמיד“ היא חובה אחת של הקרבה בכל יום ויום, החלה על הכהן הגדול ביום שנמשח ונתחנך לעבודה, בדומה לחובה של קרבן תמיד⁴⁸ המוטלת על הציבור.

אך אם זהו קרבן יחיד, אשר אצלו אין תמידיות כזאת (כאצל ציבור, ש„לא מת“), יש לומר, שחובת ההקרבה של „מנחה תמיד“^{48*} מתחדשת, ובכל יום ויום מוטלת על הכהן הגדול חובה חדשה של הקרבת חביתין⁴⁹.

לפי זה תובן הדרשה ב„תורת כהנים“ על הפסוק „זה קרבן אהרן ביום המשח אותו... מנחה תמיד“, וזוהי לשונה: „מיום שנמשח מביא עשירית האפה עד עולם, או אינו אומר ביום המשח אותו [אלא] ביום שנמשח מביא עשירית האפה ומפסיק, תלמוד לומר מנחה תמיד. הא מה אני מקיים ביום המשח אותו – ביום המשח מביא עשירית האפה עד עולם“.

לכאורה, אין מובן: מהי משמעות התשובה המובאת בתורת כהנים שהמילים „ביום המשח אותו“ מלמדות ש„ביום המשח מביא... עד עולם“ הרי גם מן המילים „מנחה תמיד“ בלבד ניתן לדעת שצריך להביא את הקרבן תמיד מיום היותו כהן גדול („יום המשח אותו“)⁵⁰?

אלא, לפי האמור לעיל יש לומר, שהכוונה בתורת כהנים היא, שכל יום „עד עולם“ נחשב „יום המשח אותו“ – „יום המשח אותו“ עצמו, נמשך לתמיד. על ידי כך מובנת המהות של „מנחה תמיד“ – התמידיות היא בכך שבכל יום החובה להביא קרבן מנחה, היא בדיוק כאילו היה זה „יום המשח אותו“.

(48) אבל להעיר מצפצפ"נ מהד"ת (כו, א; פה, א) שקו"ט כהנ"ל גם בקרבן תמיד, אם החיוב בכל יום ויום פרטי להקריב א' בבוקר וא' בערב, או זה חיוב תמידי שבכל יום יקריב שני תמידים. ולפי המבואר לעיל בפנים לכאורה משמע בפשטות דחיוב התמידים ה"ז כאופן הב'.

(48*) היינו מצד הלימוד שבתו"כ (דלקמן בפנים) מ„ביום המשח אותו“ (כי לולא זה ה'י אפ"ל שאין בזה גדר של תמידיות, כ"א רק חיוב להקריב בכל יום).

(49) ראה ע"ד ב' סברות הנ"ל באנציקלופדי תלמודית שם. וש"צ.

(50) ראה בארוכה השקו"ט במפרשי התו"כ שם. ופירושים לכא"ז חדוק.

ויש לומר שיש לכך השלכה להלכה: לפי הסבר זה על מהותה של „מנחה תמיד“ יוצא, שחביתי כהן גדול המוקרבים בכל יום הם מנחת חינוך – „ביום המשח אותו“⁵¹, וניתן ללמוד מכך, שבדיוק כשם שכהן גדול אסור מלכתחילה לעבוד כל עבודה שהיא לפני הבאת מנחת חינוך⁵², כך בכל יום ויום אסור לו לעבוד – מלכתחילה, לפחות⁵³ – שום עבודה לפני הבאת החביתין⁵⁴.

ט. ההסבר ב„לקוטי תורה“ על „ביום המשח אותו“

הסבר זה לגבי מהותה של „מנחה תמיד“, לפי הדעה שזהו קרבן יחיד, ש„יום המשח אותו“ מתמשך, וכך שבכל יום ויום חלה החובה של הבאת קרבן חינוך – מתאים גם לביאור ב„לקוטי תורה“⁵⁵ –

(51) ע"פ הנ"ל בפנים שזוהי הכוונה בתו"כ – מובנת ג"כ הקס"ד בתו"כ (לקמן פסוק יד (ספ"ד)) דמנחת חינוך (של כהן הדיוט) דומה למנחת חביתין: „יכול מה אהרן מביא בכל יום אף בניו כ'י מה אהרן דוחה את השבת אף בניו כ'י“, והוצרך לימוד מיוחד לשלול זה. ע"ש.

(52) ראה מנחות שם. רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ה ה"ט. וראה במשנה למלך שם ועוד בגיטת התו"כ פרשתנו עה"פ (ו, ג) – אם עבודתו פסולה או נכירה. ובמפרשי הירושלמי שקלים פ"ו ה"ג.

(53) כן משמע בבארי שקלים שם: ואם עבר כה"ג ועבד קודם שיקריב מנחת חביתין שבכל יום עבודתו מכל מקום כשרה. והוא הדין לכהן הדיוט ביום חנוכו כ'י. (ולהעיר ממאירי יומא ב, ה: ועשירית האפה שכל כהן מקריב ביום חינוכו וכהן גדול בכ"י, שמפרש דלא כפרש"י שם).

(54) לכאורה יש לבאר עפ"י גם דעת הירושלמי שקלים שם דבו ביום שנתקרב תחילה לעבודה בו ביום נתמנה להיות כה"ג מביא שתי אחת לחינוכו ואחת לחובת היום [את"ל שאין זה רק קס"ד – ראה מפרשי הירושלמי שם] – שהטעם בזה הוא שמנחת חביתין עולה לו לחינוך כה"ג* (ולא כבתקלין חתנין שם דהא דחינוך כה"ג עולה ג"כ לתחילת עבודה (חינוך כהן הדיוט)). וכן משמע דעת המאירי שקלים שם, שכותב בהמשך להנ"ל (בהערה שלפנ"ו): ונמצא שאם ביום שנתחנך לעבודה נתמנה כהן גדול מביא שתי מנחות חתנין אחת לחינוכו ואחת לעבודת היום.

ועפ"י יש לומר דזהו החילוק בין דעת הבבלי (מנחות עה, א) וירושלמי הנ"ל. וראה רמב"ם שם ה"ז ובנ"כ שם. וראה עזרת כהנים (תוספת העזרת) לתו"כ שם. ואכ"מ.

(55) צו ה, ב.

(*) ראה רמב"ם שם סה"י, ומעשה שלשתן שוה הוא ובמשנה למלך שם.